

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 4 • год. CII • 24 февруари 2023 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

ТРАКИЙЦИ ПОЧЕТОХА ПАМЕТТА НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

На 7 февруари се навършиха 123 години от кончината на Капитан Петко войвода, патрон на Тракийската организация. Тракийци в цялата страна почетоха паметта на Войводата, заел достойно място в пантеона на българските национални герои.

В **София** представители на Съюза на тракийските дружества в България, на столичното тракийско дружество „Тракия“ и ТНИ поднесоха цветя пред паметника на Капитан Петко войвода в Борисовата градина. Председателят на СТДБ Красимир Премянов в словото си изрази почитта към големия българин, а народният певец Георги Лушнарков изпя песен за хайдушкия войвода. Присъстваха още чл.-кор. проф. Георги Михов, чл.-кор. проф. Васил Проданов, д-р Вания Стоянова, проф. Павел Демиров, Румен Янков, Стефан Начев, Петър Драгоев от младежката тракийска организация в Бургас, Петко Стамболиев, Зорница Радонова, Искра Чернева.

Във **Варна** представители на Регионално тракийско дружество, на Тракийски научен институт и на ПК „Тракия“ поднесоха венец и се поклониха на гроба на Капитан Петко войвода, в старите гробища. Кратко слово за живота и делото на бележният българин изнесе доц. д-р Геновева Михова – директор на Тракийски научен институт, клон Варна.

В **Сливен** представители на ТД „Лазар Маджаров“ заедно с представители на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва с председател-майор от запаса Митко Манев и Сдружение „Активен гражданин“, с председател Георги Божев, почетоха паметта на Войводата. Честването започна със заупокойна молитва на отец Йоан в храм „Цар Борис I Покръстител“. Трогателно слово за живота и дейността на Капитана изнесе председателят на тракийското дружеството Кирил Кириков. Честването завърши с полагане на цветя пред бюст-паметника на Войводата.

Поклонението в **Хасково**

Представители на СТДБ пред паметника на Войводата в Борисовата градина

бе организирано от Тракийско дружество „Георги Сапунаров“ и Народно читалище „Тракия 2008“. Церемонията започна с панихида пред паметника на героя. Църковният ритуал бе отслужен от отец Никола от църква „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ в Хасково. Почит към героя на Тракия отдадоха Мартин Узун – заместник областен

управител, Краснодар Беломорски – зам.-председател на ЦР на СТДБ, Ангел Петров – член на ЦР на СТДБ, членове на тракийското дружество и читалището, ученици от ОУ „Христо Смирненски“ с директор Силвия Траилова и ПМГ „Акад. Боян Петканчин“ с директор Гергана Петрова. Бедата е, че след смъртта такива герои сякаш

се забравят, умират и техните идеали, каза председателят на тракийското дружество Кирил Сарджев. А тези идеали трябва да бъдат камбана за всички нас, българите, добави той. Цветя пред паметника на Войводата понесоха тракийци, признателни граждани, представители на общината, зам.- областния управител, ученици и техни-

Представители на ГД „Георги Сапунаров“ и ученици, Хасково

Представители на ТД „Родопска слава“ и ученици от ППМГ „Васил Левски“, Смолян, 7 февруари 2023 г.

Дякон Игнатий е един от посветените духове в новата ни история

ИВАН ГРАНИТСКИ:
ВНИМАТЕЛНО
БЪРЗАЙТЕ!
КАКВО СТОИ ЗАД
СТРАШНИТЕ ЧЕТИРИ
ВЪПРОСИТЕЛНИ
НА „НАРОДЕ???"

На стр. 2-3

те учители.

В **Смолян** организатори на поклонението бяха Тракийско дружество „Родопска слава“ и Регионалният исторически музей. В къща музей „Ласло Наги“ председателят на Тракийското дружеството Златка Петрова представи презентация „Капитан Петко войвода – закрилник на Родопите“, която премина при изключително висок интерес. Паметта на националния герой уважиха и ученици от клубовете по история и краеведение „Млади възрожденци“ и „Гражданското общество и ние“ с ръководител Цеца Делева при ППМГ „Васил Левски“ – Смолян за споделената емоция.

Председателят на Тракийското дружество в Смолян Златка Петрова припомни на многобройната аудитория моменти от житейския път на войводата. В словото си тя подчерта, че „На 7 февруари къща музей „Ласло Наги“ отново сияе с особена светлина под знака на историческата святост, която преобразява светове и ни кара да се чувстваме горди с делата на нашите предци, борили се да я има днес България, да ги има днес Родопите.“

В залите на къщата музей бяха експонирани пушката „Уинчестър“, принадлежала на Капитан Петко войвода и епитрахила на свещеник Атанас Келпетков. Духовникът е негов личен секретар, дясна ръка и основният човек, отговарящ за тайната кореспонденция сред съзаклятниците. За да опази пушката, свещеникът я опакова и зазидва в една от каменните стени на собствения си дом в Устово. Гостите и граждани на Смолян имаха уникалната възможност да се докоснат до тези светини.

Тракийци в **Димитровград** отбелязаха годишнината от кончината на своя патрон с кратко слово на председателя на дружеството Тодор Каванков, пред паметника на Войводата и поднасянето на цветя от Тракийското дружество.

Представители на тракийските дружества в **Свиленград** и **Любимец** поднесоха цветя и отдадоха почит на Войводата пред неговия паметник едноименния ГКПП.

Почит към Капитан Петко войвода засвидетелстваха тракийци в Търговище, Харманли, Ямбол, Бургас, Созопол, Средец, Стара Загора, Пловдив, Кърджали и др.

150 години от гибелта на Апостола на Свободата

ОБЕСВАНЕТО НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ
Христо Ботев

О, майко моя, родино мила,
защо тъй жално, тъй милно плачеш?
Гарване, и ти, птицо проклета,
на чий гроб там тъй грозно грачеш?

Ох, зная, зная, ти плачеш, майко,
затуй, че ти си черна робиня,
затуй, че твоят свещен глас, майко,
е глас без помощ, глас във пустиня.

Плачи! Там близо край град София
стърчи, аз видях, черно бесило,
и твой един син, Българийо,
виси на него със страшна сила.

Гарванът грачи грозно, зловещо,
псета и вълци вят в полята,
старци се молят богу горещо,
жените плачат, пишат децата.

Зимата пее своята зла песен,
вихрове гонят тръни в полето,
и студ, и мраз, и плач без надежда
навяват на теб скръб на сърцето.

ДЯКОН ИГНАТИЙ Е ЕДИН ОТ ПОСВЕТЕНИТЕ ДУХОВЕ В НОВАТА НИ ИСТОРИЯ

ИВАН ГРАНИТСКИ: ВНИМАТЕЛНО БЪРЗАЙТЕ! КАКВО СТОИ ЗАД СТРАШНИТЕ ЧЕТИРИ ВЪПРОСИТЕЛНИ НА „НАРОДЕ????“

ЧЛЕН-КОР.
ПРОФ. Д. Н. ИВАН ГРАНИТСКИ

186 години от рождението
на Васил Левски
150 години от смъртта
на Васил Левски

1 Повече от век биографите на Левски и изследователите на неговото писмено наследство се опитват да разгадаят драматичната тайна на страшните четири въпросителни след вопъла „Народе????“. Дали всъщност това е вопъл, поплак, скръбен възглас, пронизващо стенание, или призивен и литаврен вик? Тържествена бойна тръба или едва доловима въздишка? А може би е покъртващ шепот или философско-съзерцателен, отправен към дълбините на свръх-Аза въпрос?

Очевидно трябва да търсим разбулването на загадката в самия характер на Апостола на българската национална революция, в многопосочните измерения на неговите манталитет, характер, темперамент, социално-политически възгледи и цялостна духовна нагласа. Ако препрочетем отново писмата му (особено тези до Данаил Попов, Панайот Хитов, Филип Тотю, Любен Каравелов, до отделни революционни комитети) или редове от неговия личен бележник (Джобното тефтерче, 1871–1872), ще открием удивителна закономерност и последователност в употребата на цели фрази емблеми, близки словосъчетания, зад които са кодирани основните принципи на националнореволюционната философия на Левски, ясната и стройна система от неговите политически възгледи за бъдещото устройство на свободна България, както и своеобразният му нравствен катехизис.

Свърхзадачата на живота за Апостола е освобождението на Отецеството. И още от самото начало ние виждаме, че осъществяването на тази задача той разглежда в две главни плоскости. Първата е постигането на конкретното национално освобождение от варварския агарянски гнет. С метафорична яркост и кондензираност тази цел е формулирана още в началото на неговия недовършен опит за автобиография в стихотворна форма:

Аз, Васил Лъвский в Карлово роден
от българска майка юнак аз роден,
не щях да съм турски и никакъв роб,
същото да гледам и на милия си род.
В Сърбия ходих и по Влашко скитах;
от нийде помощ за наша свобода.

От мига, в който сваля свещенческото расо, цялата енергия, страст, воля, целеустременост, всеобхватната му жизнена програма са посветени на борбата за национално освобождение на Отецеството. Той не може и не иска да се примири с

Няма сред българските националреволюционери и поборници личност, толкова лишена от суета, гордост и самомнителност, самохвалство, самоизтъкване и самооблъщение

„гнусното и невярно тиранство“. И тъкмо защото у него викат, крещат до възбег националната гордост и самодостойнството, почти във всяко от писмата му диша вулканична нетърпимост към всекидневните „мъки и гнусоти, най-противни на човечеството и на свободата на съвестта“. Ключовите думи емблеми за Левски са Отечество, Народ, Свобода, Република, Независимост, Справедливост, Любов, Хармония, Милосърдие... В писмо до Иван Кършовски в евангелско-притчов изказ Апостола формулира морала на дееца на революцията:

„Приписвате ми, какво в очите си гредата ни [не виждам], пък ко съмът във вашите очи виждам полесно! Ти, ако искрено ми казваш отгоре на писмото си: „Любезний ми брате“, то тогава не трябва таквоз бутане и за[о]бикалки, но кажи: „Това и това ти е грешка“, та да се поправа, ако съм чист човек, както и за вашите най-малки криволици, или по-добре да кажа неразбории, не ги замълчавам. За отечество[то] работим, байо! Кажи ти моите и аз твоите кривини, па да се поправиме и [в]се да си вървим наедно, ако ще бъдем хора!“

Няма сред българските националреволюционери и поборници личност, толкова лишена от суета, гордост и самомнителност, самохвалство, самоизтъкване и самооблъщение. В отношението към самия себе си Левски сякаш е изтъкан от смирение, колкото и инак да притежава желязна воля и вулканичен характер. Той непрекъснато повтаря,

че дори и в жестоките условия на националноосвободителната борба са нужни милосърдие, добротворство, търпимост, толерантност, съгласие и любов.

А в писмото си до Панайот Хитов от 10 май 1871 г. специално акцентира: „Дай боже, съгласие и любов първо между народните ни главатари! Пък име[то] българско нека е войвода!“

Дори когато е твърде често омерзен от интригите и козните на отделни кръгове сред родната емиграция, той подчертава, че делото е важно, а не думите, и по-скоро с прискърбие, отколкото с ярост, възкликва: „Стига вече на таквиз неспоразумения, зависти, укори, че е срамота вече и от циганите! На думи да не гледаме, н[о] на работа!“ Търпението на Левски към хората, които подбери в изнурителната си работа по създаването на революционните комитети, е пословично. Той много добре разбира колко трудно е след вековния зверски гнет да се разбудят индивидуалните волеви и интелектуални способности на българите, колко бавно и мъчително проглеждат дори и мнозина от активните дейци на революцията. В писмо до Данаил Попов, разсъждавайки за истинските патриоти, обрекли се като жертва на Отецеството, всеки от които има обаче своите слабости, той възкликва: „Ако на таквиз се не повярвам, то с камъните ли ще работя?“

За Апостола единомислието и единоедействието на комитетските дейци е в основата на бъдещия успех на революцията. Затова той

постоянно говори, че трябва да има „добра сетнина в предприятието ни“, защото ако не се подготви внимателно и както трябва бъдещата революция, тя е обречена на провал. И както той дебело подчертава „твърдо сме убедени, че трябва поне толкова да се подготвим, колкото е нужно да се предвиди една добра сетнина в предприятието ни, защото в нищо не приготвени ще има сетнина нищо и никаква!“

Нека поразсъждаваме върху удивителната жертвоготовна всеотдаденост на Левски в името на Отецеството – в редица от своите писма Апостола посочва, че никакви жертви не са напразни, щом са посветени на освобождението на България. Той гледа на епохата като на своеобразен народен жертвеник. Пред неговия олтар и в името на сватата свобода се представят душите на поборниците и националреволюционерите. Но Левски натоварва думата „жертва“ и с по-възвишени и многопластови значения – доброволно и радостно посвещение в името на заветната кауза, цялостно просветление, езотерично тълкувание на предназначението на отделната човешка личност. В писмо до Филип Тотю от 1 март 1871 г. изригва:

Какво искам повече, като гледам Отецеството си, че ми е свободно! Такова нали е предназначението ми днес за него, не да видя себе си на голям чин, но да умра, братко. Това тряб[в]а на [в]секи работник български: да даваме таквоз предназначение и тогава работата ни ще свети и Българско ще гърми най-бляскаво

като единичка държава в цяла Европа. И начесто тряб[в]а да се съветуваме ний, дейците, щом спазим един другиму погрешките си, защото [в]секи бърка, па немой да се съ[в]земе. На драго сърце тряб[в]а да обичаме оногова, който ни покаже погрешката, инък той не е наш приятел.“

2 Дякон Игнатий, на чиито плещи Провидението е възложило да бъде главният апостол на българската национална революция, е един от посветените духове в новата ни история. Той доброволно приема и избира пътя си, който в очите на непосветените изглежда само като жертва, защото е разбрал, че това е не просто индивидуалният неотменен избор на неговата душа, но и върната посока за постигане на възкресението и възраждането на националния дух. Страданията, трудностите, тегобите, препятствията само извисяват и просветляват сърцето на истинския работник български. Така именно се осъществява предначертанието на всеки достоен родолюбец – и тогава ние виждаме как делата на посветените в българската национална революция са осветени от особена вътрешна светлина. „Работата ни ще свети“ – многократно подчертава Васил Левски, когато разсъждава за доброто и плодотворно развитие на комитетските дела.

Неведнъж Апостола съветва поборниците да избягват даже и най-малка гордост, да не присвояват за себе си нищо, но да отдават всичко на народното. Нито страданията и оскъдиците, нито мизериите на турските мекерета, ибрикчиите, чевръсто отърчаващите в конака „изродици български“, пречат на просветления поглед на Васил Левски в бъдещето. Той провижда в това бъдеще и не се уморява да говори, че като народ трябва да се пазим от вражди, от каквито е пропадало хиляди пъти Отецеството.

Срещу враждата, завистта, омразата, интригите и пр. Левски изправя единомислието, единоеборството, единоедействието, единоедружието, единоевротчеството.

И никога не пропуска да посочи, че изборът – бил индивидуален или колективен, е личен и свободен. В крайна сметка от нас зависи какво ще изберем – „черно робство или златна свобода“, „чиста свобода или юнашка смърт“, национална гордост и възторг или разпад на отечествените идеали.

Апостола на българската революция има поразително предчувствие за висшата справедливост на историята. Той знае не толкова с разума, колкото със сърцето си, че в „Оня ден“ всеки ще бъде отгледено своето. Зад израза „Оня ден“ разбира, естествено, деня на освободителното въстание, но винаги го натоварва и с невидим подтекст – Оня ден, Съдния ден, Последния ден, Деня на безстрашието и саможертвата в името на Отецеството... В подобни случаи сякаш пророчески усеща всевиждащото око на „златната ни свобода“.

Продължава на 3-а стр.

ИВАН ГРАНИТСКИ: ВНИМАТЕЛНО БЪРЗАЙТЕ!...

Продължение от 2-а стр.

Свободата става сублимация на божественото, на висшата справедливост, на нравствената святост, на пълната отдаденост на висшата национална кауза.

В такъв аспект Левски и главните му помощници удивително приличат на Христос и неговите апостоли. При цялото спазване на историческите и духовните мащаби, при забележителното различие не можем да не видим, че Левски върви през революцията и към героичното бесило, както Христос върви към своята Голгота. Той се отнася и към помощниците си и верните дейци на националната революция навремени, както Христос към своите ученици и апостоли. За учениците си Апостола с гордост казва: „Всеки юнак има предназначение от Привременното ни правителство в главата си, с което да преваря всяко зло и награжда[ва] всяко добро. Той носи на челото си свобода чиста или смърт.“

Виждайки постоянните зверства на прогнитата и разпадаща се империя над неговите сънародници, в писмата си Левски става все по-остър и рязък. И не се притеснява да казва, че всеки, който застрашава общата освободителна кауза, всеки, който предава националните интереси, заслужава смърт. И това е релефно и ясно подчертано в „Наказателен закон“, писан преди септември 1871 г. Съзирайки понякога безпомощността на думите, в дописка до в. „Свобода“ възкликва: „Думи и разсъждения са вече напразни, защото за глухите е [в]се едно Гамбета ли говори, или крава мука. Нож тряб[в]а да играе, нож; мастилото вече не помага! Ние викаме и протестираме, ние [в]се плачем и молиме за помощ; а турците ежедневно турчат малолетните ни деца, безчестят девиците и псуват вярата ни и народността ни.“

Но при цялата си понякога острота и рязкост Левски едновременно с това е невероятно толерантен, веротърпим, състрадателен, благонамерен, доблоразположен. Многократно подчертава, че истински свободна България ще бъде невъзможна, ако всички етноси, племена и народи на нейната бъдеща територия не живеят в братско единение, равноправие, любов и социална и расова хармония. Дори когато е най-яроsten и гневен в избухванията си срещу Османската империя, Апостола говори срещу държавата като система и инструмент за потисничество и национално поробване, а не против турския народ. В един образец на заплашително писмо до чорбаджиите за набиране на средства той изрично подчертава: „...ний ще скъса веригите на България и ще извадим народа с благословението божие от ада в рай; всичките народи, казвам, ще живеят равноправно с българинът под едни чисти святи закони, както е дадено за човекът да живее от бога. Така ще бъде в наша България и за турчинът, и за чифутинът, и пр. Само ако припознае законите равно с българинът.“

3

За Левски не е достатъчно само националното освобождение на Отечеството. Постигането на отечествената свобода още далеч не е всичко. Едновременно с това нравственият човек трябва да се бори и за социална справедливост, за всеобхватно освобождение на човека от кумири и идоли, от чорбаджии и нови тирани, от чувството за национална малоценност или обратно – от заболяването „национална надменност“. В такива случаи, говорейки за свободата, Левски се изразява като поет и философ, като мислител, който има провидчески усет за развитието на историческите събития след десетилетия и столетия. Тъкмо в това двойно качество – борци за национална и социална свобода – Апостола вижда историческото предназначение, съдбовната предопределеност на българските юнаци, мисията на поборниците, подобни на Христовите апостоли. И затова с ясно съзнание Васил Левски говори за „историята, която ний възкресяваме“. „Ний“ в случая са самоотвержените юнаци,

които турят отечествените интереси неизменно по-високо от личните, зарязват дом и семейство, пренебрегват кроткия и благ уют на родното гнездо и се хвърлят безстрашно във водовърта на оная историческа мелница, която конформистите подигравателно назовават бун и авантюра, а истинските патриоти наричат работа за Отечеството. Натрапчиво, постоянно, непрекъснато Левски съветва своите следовници, главните си помощници, а и редовите дейци на националната революция: „Внимателно бързайте!“

Осъзнавайки ясно титаничните мащаби на борбата за национално и социално освобождение, дяконът революционер няма илюзии, че някой друг отвън ще свърши черната работа. И многократно с прискърбие възкликва по отношение на т.нар. велики сили, че ние твърде често сме били тяхна „машина“. И даже в писмото си до Панайот Хитов от 10 май 1871 г. директно изстрелва: „Не сме ли били чак досега тяхна машина да си правят работи каквото и йоще някои и други има да им мекеруват за жалост. Изгориха ни! Тия пак посяха между нас [в]сякакви интриги и пак се не съ[в]земаме. Затова ни и думат хората от отвън, че не сме били достойни йоще за такава нам свобода. С тая тяхна и голяма дума на нас ни е урок, че тряб[в]а по-напред да си понаредим работите извътре, че подир да им се молим за по-голямото. И така е.“

Но какво е все пак скритото послание на този тъй ясен и драматичен акцент – „Внимателно бързайте!“? Като никой друг титанът на националноосвободителната и революционна мисъл и практика осъзнава, че постигането на националното и социалното освобождение изисква безброй скъпи жертви – ако трябва, „брат брата да убие“; „син баща, баща сина си да убие!“ В същото време на него му е до болка позната демагогията на Европа, която се втурва да „помага“ само когато има користни интереси. Затова Левски изгаря в непрекъснатото желание да насочи младите български юнаци да преодолеят заблудите и да осъзнаят своите длъжности, да проумеят „що е свобода“. Ето защо толкова болезнено той призовава, че на знамето на българската национална революция трябва да бъдат изписани само три думи:

„Свобода и всекиму своето.“ Яростта, презрението, омерзението, погнусата на Апостола на българската революция са еднакво силни и към вековните мъчители (а главно прогнитата османска институция), и към „предателите, чорбаджиите, изедниците и турските подлизурки“, които ще „да висят на едно дърво с нашите неприятели“. И в практическата дейност на Апостола, и в неговите писма и бележки в Джобното тефтерче прозира разбирането, че за постигане на главната цел – националното и социалното освобождение – „ний не отказваме помощта и от дяволът“. Тук обаче следва винаги едно емблематично „НО“: „Но имаме си предназначение.“

Много пъти е формално цитирана и повърхностно анализирана прочутата фраза на Васил Левски: „Цели сме изгорели от парене, и пак не знаем да духаме!“ Този и редица други фрагменти редовно са изваждани от общия контекст или скандално повърхностно интерпретирани. Ако искаме да разберем дълбочината на националноосвободителната философия на Апостола, трябва да разгледаме тази фраза в по-широка рамка (която обяснява откъде тръгва мисълта му, откъде той черпи логически разумни аргументи за своята теза и каква е конкретната историческа канавка):

„...а българите много хубаво направиха, че се не измавиха подир четите; защ[ото] на четите обязаността беше не да бунят народът, но да свикват от градовете и селата умни хора и да им показват как трябва да се приготвят, че като им се даде знак за революция, да бъдат всички готови. ...че българите, ако бяха се повлекли след четите, щяха да принесат полза на руският цар, пък за тях си щяха да изгубят най-добрите си юнаци, на кои в ръцете стои българската свобода; пък тогава нека отсвириува България чак до един век йоще.“

Това така доказвам на нашите родолюбци, щото да престанат от ония бърборенията. С факт имам да докажа, че с руски агенти съм имал да работя, без да знам. В 69-то [лято] препоръчан единият от одеските българи за доб[ъ]р помощник на българите; пък не излезе така? Улових му няколко шарлатанлъци и хайде, отгдето е дошел. Коги стане за нужно, каза ще го с [в]сичките му работи. Цели сме изгорели от парене и пак не знаем да духаме!“

4

Няма друг български националреволюционер, деец на освободителната ни борба, който толкова дълбоко, многостранно и проникновено да разбира невидимите движещи пружини на собствената историческа съдба. Ето защо Левски е така внимателен, деликатен и съобразителен, толкова често настоява за разумен анализ, за задълбочено и цялостно обглеждане на конкретната ситуация или на цели вериги от причинни зависимости. Именно тук трябва да търсим разгадката на почти магическата товареност на израза „Внимателно бързайте!“ Защото той добре съзнава, че всяка неразумна, емоционална, непремислена, експресивна, непремерена стъпка би могла да повреди фатално на главната кауза – националното, а и социалното освобождение на Отечеството. По тази причина тъкмо Левски в своите писма ни поднася невероятно точен анализ кога е най-подходящото (дори и в сезонен аспект – пролет или зима) време за всенародното въстание за разлика от пишман родолюбците и безконечните бърборковци от Добродетелната дружина и други лъжепатриоти. Препрочитайки писмата на Левски, както и редовете от неговото Джобно тефтерче, от гледна точка на индивидуалната и социалната психология ние не можем да не бъдем удивени колко тънък и проникателен психолог е бил Апостола, наблюдавайки превъплъщенията на отделната личност, а и на цели социални групи. В хода на разгръщането на революционната ситуация той изследва метаморфозите на индивида и социалната група.

И се опитва да обясни онези избождащи очите примери, при които индивидът „днес е човек, а утре магаре“. И добре осъзнава, че индивидуалните особености са следствие на расови особености, продукт на социални диспозиции и исторически предопределени закономерности. С удивителна лекота и естествено на изказа и в същото време задълбоченост, проникателност и мъдрост Левски фокусира погледа на поколенията върху идеи за бъдещото държавно и социално-политическо устройство на свободна България. Той не само многократно прокламира, че след освобождението главната длъжност и предназначението на искрения работник български са да се посвети на изграждането на чиста и свята република. Но в изумителния си „Наказателен закон“ Левски директно прокламира в § 3: „Ако някой презре и отхвърли предназначенията държавна система „демократска република“ и състави партии за деспотско-тиранска или конституционна система, то и таквизи ще се считат за неприятели на отечеството ни и ще се наказват съ[с] смърт.“

5

Нека сега се върнем към реторичния въпрос от началото – какво се крие зад загадъчния вопъл „Народе????“. Според нас в този възклик Левски е кондензирал цялата си непомерна и неизтощима любов към българския народ, състрадателното си разбиране и приемане на неговите кривици и исторически обременености, но в същото време и възторжено-ликуващото предусещане за блискавото му бъдеще. Словесната мълния „Народе????“ обяснява и драмата на националноосвободителната борба с всички зигзаги, черни предаствата, светли мъченичества, пропадания и възземания. И философията на изключителната веротърпимост, която носи в корените си българският етнос (по обясними исторически причини). И мистериите на няколко велики древни цивилизации, въткали мощта и таланта на своите хилядолетни послания във вените на историческата българска кръв. И безумс-

твото на храбрите, за които няма власт над оная глава, решила да се отдели от плещите си в името на отечествената кауза. И мъдрото съзерцание, в което може би зрее мъждукащият пламък на съмнението. А какво би станало, не дай Боже, ако устремен към националното си освобождение, нашият народ трагично и безвъзвратно пропусне звездните си мигове?

6

Вероятно още много нюанси има скрити във вулканичния поплак „Народе????“. Нашата задача и предназначение днес са да разгадаваме пластовете на десетките свещени послания, които са кодирани в думите на Левски. И за да разберем още по-добре драматично важното послание на възклика „Народе????“, трябва да спрем да тълкуваме повърхностно и еднопластово и друга сакрална фраза на Апостола: „Ако е за в България, то времето е в нас и ний сме във времето, то нас обръща и ний него обръщаме.“

Апостола говори не толкова за абстрактната демиургична всесъздаваща и всесътворяваща сила на вселенското време, колкото за конкретното българско историческо време в навечерието на Освобождението. Невероятно трудно е да се постигне узряване на народното съзнание, за да се приближи тъй жадуваната свобода. И затова душите на поборниците кипят и създават времето, те го обръщат и то тях обръща. А в процеса на благородния кипез народът трябва да се подготви, за да посрещне изгряващото национално и социално освобождение. Само достойният е свободен, само вътрешно узрялото за хармония и независимост общество е свободно!

7

Народното съзнание е като нива, според Апостола. Тя трябва да бъде внимателно и търпеливо обработвана, за да се добие очакваната реколта. В преносен смисъл облагодяването на народното съзнание изисква дълъг период и титанични усилия за преодоляване на трагичното историческо наследство – страх от вековния поробител, нерешителност, безволевост, пригаждане, философията на преклонената главичка, която остра сабя не сече, закърняло и почти изчезнало чувство за национално достойнство, загуба на паметта за величавото историческо минало и пр.

Левски в най-голяма степен, но и неговите съратници, осъзнават, че са необходими години наред търпелива работа, за да изтръгнат робското от себе си. Надмогването, преодоляването на робската психика изисква ежедневни усилия. Нека си припомним тук колко години и жертви са били необходими на дейците на редица европейски национални революции, за да постигнат своите цели.

Поборниците много добре са осъзнавали, че отиват курбан, но въпреки това са вървели с гордо вдигнати глави към своя страховит и величав избор, защото са осъзнавали с жестока яснота, че само по този начин ще се ускори процесът на помъдряване и израстване на нацията. Левски и апостолите със своята саможертва са изиграли ролята на онези благодотворни духовни семена от притчата на Исус, попаднали на подходящата почва. От тях пониква и израства гората на бъдещата българска Свобода.

И ако Христо Ботев е първата и най-ярка манифестация на българския расов гений, както твърди Гео Милев, то най-категоричното доказателство, че се ражда духът на една нова държава, възкръсваща от руините на дълговечното робство, са духовните икони, нравствените идоли, социалните пътепоказатели, каквито са Левски и поборниците. Левски, Ботев и националреволюционерите възлещават неизкоренимата способност на българското племе да се самопроизвежда, самопродължава, самосъздава, самовъзкресява след столетия чуждо иго. Ако Ботев е огнедишащото сърце на националната и социалната революция, Апостола Левски е разумът на тази революция – той мисли и предназначава с десетилетия напред. Непрестанно припомняйки си през десетилетията и вековете духовните послания на Васил Левски, ние ще ставаме все по-волни, излъчващи вътрешна светлина и свободни.

ТРАКИЙЦИ ПОЧЕТОХА ПАМЕТТА НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

123 години от смъртта на Войводата (18.12.1844–07.02.1900)

ТРАКИЙЦИ В СТАРА ЗАГОРА ПОЧЕТОХА 160 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА НИКОЛА КАИШЕВ

На 15 февруари, 2023 г., в парк „Тракия“, по инициатива на Тракийско дружество „Одринска епопея“ и Община Стара Загора, бяха почетени 160 години от рождението на Никола Каишев – възстановител на опожарена Стара Загора, основател и първи председател на тракийско дружество в града.

Пламенно слово за Н. Каишев произнесе Цанко Атанасов, председател на Тракийско дружество „Одринска епопея“.

Венци и цветя в знак на признателност пред паметника на революционера бяха положени от Община Стара Загора, от председателя на Общински съвет Мария Динева, от общинския съветник и председател на Постоянната комисия по териториално и селищно развитие и транспорт арх. Мартин Паскалев, от Диана Атанасова, началник отдел „Култура“, от представители на Областната администрация, от Тракийско дружество „Одринска епопея“, ученици от ПГСАГ „Лубор Байер“, граждани и гости на града.

Никола Каишев е потомък на стар български род, корените на който са от Беломорска Тракия. Според преданието основателят на рода се казвал Ангел и се занимавал с овчарлък. Наричали го Каиша и постепенно прякорът се превърнал във фамилно име.

Никола Петков Каишев е роден на 15 февруари 1863 г. (стар стил) в с. Чокманово, Ахъчелебийска околия (днес Смолянска област), от православни родители Петко Николов Каишев и Добра Николова.

Баща му е бил абаджия, заможен и просветен човек. Семейството е будно, настроено патриотично, с ясно съзнание, че трябва да изучи децата си. Атанас, най-малкият му брат, завършва Генералшабна военна академия в Санкт Петербург, Русия, стига до чин генерал, същевременно е професор по тактика на бойните действия в Генералшабната академия в София. Бил е народен представител. Негов син е световно признатият български физико-химик акад. Ростислав Каишев, създател на теорията за растежа на кристали.

Никола Каишев завършва основното си образование във Варна, Държавната класическа гимназия в София, Софийската инженерна (геодезическа) школа, като показва неизменно отличен успех. По-късно завършва Инженерна школа по пътно строителство към Държавния университет в Санкт Петербург, Русия. Специализира железопътно строителство във Виена. Говори свободно няколко езика.

През 1886 г. се установява в Стара Загора и свързва съдбата си с града. Постъпва на работа в Държавната окръжна архитектурна служба. Още на следващата 1887 г. е назначен за неин ръководител и „нему е било възложено проектирането и ръководството на всички държавни сгради и постройки“, се казва в запазен до днес документ. Дълги години заема длъжността окръжен инженер.

Плод на неговия архитектурен гений са прочутите старозагорски прави улици. По негови архитектурни планове са изградени над 300 обществени и частни сгради – църкви, училища, къщи, фурнири и др. в Стара Загора, региона и в Бургаски окръг. По негови проекти и под негово ръководство са изградени държавно първокласно шосе Стара Загора – Нова Загора; държавно второкласно шосе Казанлък – Нова Загора; държавно шосе Чирпан – Стара Загора; държавно пър-

вокласно шосе Твърдица – Елена и още много други. По негови проекти и под негово ръководство са изградени мостовете по държавното шосе Стара Загора – Старозагорски минерални бани; 18 моста и водоскоци по държавното шосе Стара Загора – Нова Загора; 4 моста по шосето Чирпан – Казанлък.

Уникални по замисъл и строеж са мостът на река Марица при с. Скобелево с 24 отвора по 10 метра единият, трите големи сводови моста и подпорните стени на Дервения боаз (Змейовския проход) по държавното шосе Казанлък – Стара

Загора. Освен това построява 15 други моста и водоскоци по същото шосе, 4 моста по държавното шосе Чирпан – Скобелево, както и всички подпорни стени, мостове и водоскоци по държавното първокласно шосе Нова Загора – Твърдица – Елена. Снема и начертава ситуационните планове на 60 държавни, общински и частни гори, реки, пасища, местности и др. за държавни и частни нужди. Негови са регулационните планове на две железопътни гари, утвърдени с указ, и на три села.

Впечатляваща е гражданска позиция на Н. Каишев. Той никога не забравя, че родният му край е още под турско робство и безрезервно подпомага националноосвободителното движение в Средните Родопи. Има съхранени документи за участието му в подготовката на Илинденско-Преображенското въстание. Доброволец е в Македоно-Одринското опълчение през Балканската война. Участва и в Българо-сръбската война. За проявена доблест в двете войни е награжда-

ван с ордени и медали.

Като заможен, благороден и вярващ във вечността на душата човек освен своите деца Никола Каишев е отгледал, изучил и осигурил още четири сирачета. Той прави щедри дарения и на читалището в родното си село Чокманово. Читалището, училището и площада пред тях са изградени върху

дент и след три дни борба за живот Никола Каишев си отива от този свят.

За приноса му в изграждането на Стара Загора, за неговата богата обществено – полезна дейност по предложение на Тракийско дружество „Одринска епопея“ през 1999 г., е удостоен посмъртно от Общински съвет Стара Загора със званието „Почетен гражданин на Стара Загора“.

По случай 100 години Илинденско – Преображенско въстание през 2003 г., тракийско дружество „Одринска епопея“ издига паметник на Никола Каишев, който днес е поставен в парк „Тракия“ редом с паметника на Капитан Петко войвода, който съвременник и сподвижник е бил приживе, редом с паметника „Одринска епопея“, изграден по инициатива на Тракийското дружеството и активното съдействие на Община Стара Загора.

ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ ЗА 101 ГОДИШНАТА ТРАКИЙКА КАТЕРИНА ЯНЕВА

На 8 февруари ръководството на ТД „Георги Сапунаров“ в Хасково награди със златен медал „Капитан Петко войвода 101 годишната тракийка Катерина Янева, потомка на тракийци от Одринска Тракия.

ЦВЕТА ПРЕД ПАМЕТНИКА НА ГРАФ ИГНАТИЕВ

По случай Деня на дипломата и 191-ата годишнина от рождението на граф Николай Павлович Игнатиев, председателят на СТДБ положи цветя на паметника му. Граф Николай Павлович Игнатиев посвещава целия си живот в служба на родината и на идеите за славянско братство. Той е един от авторите на Санстефанския мирен договор.

ЛЕВСКИ УЧИ НА ТОЧНА СТРЕЛБА И НА БУНТ В КАВАКЛИЯ, РОДНОТО СЕЛО НА ПИСАТЕЛЯ КОНСТАНТИН ПЕТКАНОВ

ДИМИТЪР ШАЛАПАТОВ

Константин Петканов е роден на 12 декември 1891 г. в село Каваклия, Лозенградско, Османската империя. Той е девето последно дете на родителите си Елена и поп Никола Петканови. Началното си образование завършва в родното си село при учителите Петко Здравочнов, Атанас Георгиев и Стоян Бежанов. После учи в Одринската мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“. В периода 1910–1912 г. учителства в Малко Търново, село Енеджия, Лозенградско, и Бунархисар. Преди Балканската война заминава за България (София) да учи литература по думите на брат му Димитър Петканов. През 1913 г. постъпва като доброволец в Македоно-одринското опълчение. По време на Първата световна война завършва школата за запасни офицери в Скопие с началник полковник Борис Дрангов, след което участва във войната на Добруджанския фронт, там в Кубадинската битка бил ранен в ръката и тялото. Раните му гангренизират и една щастлива случайност да срещне хирурга проф. Станишев, който го оперира, му спасява живота. След войната учителства в Созопол 1919–1920 г. През 1920-а се премества да живее в Бургас. Работи като библиотекар в общинската библиотека. През 1930 г. отива да живее в София. Там през 1932 г. се жени за Магда Драгова, от който брак се ражда дъщеря им Съзла Петканова. Сътрудничи на в. „Странджа“, на списанията „Изкуство и критика“, „Златорог“, „Философски преглед“ и вестниците „Завет“ и „Тракия“, като на последния е бил и редактор. Редактор е и на списание „Тракийски сборник“ заедно с Димитър Михалчев и Христо Караманджуков. През 1934 г. на 18-ия редовен събор на тракийската организация изнася реферат на тема „Идеологията на тракийската организация“. Константин Петканов е секретар на Върховния тракийски комитет. Автор на огромно творчество от романи, разкази, драми, повести, политически и философски текстове. Можем спокойно да кажем, че той е певец на Одринска Тракия. В своите произведения пресъздава живота и борбите за свобода на българите в Тракия. През 1945 г. става академик от БАН. Там полага основите на Института по литература. От 1949 г. е председател на ТНИ. Умира на 12. 02. 1952 г.

Семейство

За положилите началото на Петкановия род братът на Константин Петканов Димитър пише в своята книга „Моят жизнен път“: „Родоначалиниците на нашия Петкановски род са пращад ми Продан и прабаба ми Петкана. Пращад ми е израсъл в Панагюрище, издънка от известния през онова време Хаджи Деянов род. Като момък слезнал в Тракия с хаджи Деяновите овце, които пасели на пасището около Чалтъл чифлик южно от Лозенград. Тоя случай го среща с прабаба Петкана, красива и здрава мома, работничка в чифлика. Здравият и левент панагюрец Продан се влюбил в хубавата Петкана, тя отвърнала на чувствата му и той решил да напусне овчарлъка и станал работник в чифлика. Това станало към 1800 г. Поработили малко заедно и се задомили. След известно време стопанинът на чифлика решил да го ликвидира и започнал да разпродава земите му. Продан със спестените си пари купил някои ниви и започнал да ги увеличава с изкореняване на околната гора. И така лека-полека Продан като здрав и силен, работлив и пестелив, заедно с баба Петкана, също така здрава сръчна жена, успели да придобият достатъчно имот. Имали шест рожби – трима сина и три дъщери.

Дядо Продан починал млад. Баба Петкана трябвало с малолетните си деца да стопа-

нисва припечеленото и тя се оказала добра стопанка. Искали я вдовци, но тя отказвала, за да не пръсне децата си. Като поизраснали, синовете ѝ поели работата, но тя останала главен ръководител на стопанството. Всички търсели баба Петкана; нейното име било вписано в държавните данъчни книги. Когато идвал държавният данъчен служител, не викал синовете ѝ, а казвал: „Петкана гелсин!“ (Петкана да дойде). И тъй лека-полека името ѝ се наложило, когато ставало дума за децата ѝ, всички казвали „Петканчетата“. Впоследствие, когато работливите ѝ синове удвоили и утроили имота на баща си и станали първенци в селото, придобили вече общопризнатото прозвище „Петкановите, Петканоглар“. Това име се наложило и когато някой от рода трябвало да се назове, прибавяше родовото име Петканоглу. Баща ни беше известен сред турците с прозвището Петканоглу папаз – Петкановият свещеник“.

Костадин Петканов, първородният син на Продан и Петкана, дядото на Константин Петканов, бил едър, здрав и извънредно силен; вдигал от земята 150 оки чувал жито. Ирина, жена му, била също така здрава и работлива жена. С денонощен труд те умножили наследеното от родителите си и устроили богато стопанство – хубави ниви, лозя и много глави едър и дребен добитък. Имали четирима сина – Димитър, Симеон, Никола и Щерю. Костадин бил гостоприемен стопанин. В голямата си къща бил направил специална стая за непредвидени гости. Всеки окъснял пътник по шосето зимно време можел да се отбие в дома му и да намери подслон и храна за себе си и добитъка си. В празничните дни неговата трапеза не оставяла без гости и когато се случвало да няма, изпращал синовете си да обиколят дюкяните и ако видят някой странник, да го доведат в къщата. Костадин Петканов бил с развито обществено чувство. Първенец в селото, той знаел цената си и винаги заставал начело на всички селски инициативи. Веднъж, когато трябвало да се закупи от държавата мера за селото, той отишъл в Цариград, станал поръчител за купената мера и след време, когато селяните, подтиквани от негови врагове, откажали да съберат необходимата сума, то той я изплатил.

Родно място

Село Каваклия се намира днес в Република Турция. Разположено е южно от Лозенград (Къркларели) на 9 км по пътя за Бабаески в ниска хълмиста местност, която се слива с Източнотракийската равнина. През селото минава малка рекичка, която води началото си от склоновете при село Каракоч. На изток от селото, на 4 км, се намирала Голямата река. На Връбница учителите водели децата там да начупват върбови клонки за празника. Пак там била и Новата кория, която имала хиляди вековни дървета. Наричали я Нова, може би защото скоро е станала собственост на селото, когато закупили държавната мера.

В преброяването, извършено от местни учители по нареждане на Екзархията, се установило, че Каваклия има 400 български къщи и 3300 души население. В далечното минало по предавани спомени селището е било чифлик, но когато се заселило с българи преди повече от 400 години, станало голямо село. Нарекли го Каваклия, тъй като дерето, минаващо през селото, било обрасло с тополи (кавац). Първите заселници били от Панагюрище. Те докарвали стадата си за зимуване, понеже намирали добра паша и благоприятен климат. Добрите условия за скотовъдство и земеделие и близостта до Одрин и Цариград, които били главните пазари за тяхната продукция, накарали средногорските българи да се заселят на това място. Сред първите основатели бил Хаджи Лука, чий-

то род поддържал връзки с роднините си в Панагюрище. Когато мерата станала недостатъчна за разрасналото се село, закупили държавната земя Елмадат, която се простира между Каваклия и Бунархисар, състояща се от десетки хиляди декара. При подготовката за откупуване на терена, преди да отидат в Цариград, избрали комисия от трима души от селото. Между тях бил Костадин Петканов (дядото на Константин Петканов), който се задължил лично срещу имотите си за доплащането мерата на държавата. Каваклия често е било разорявано, поради това че се намира на пътя между Лозенград и Цариград, Бяло и Мраморно море, но въпреки това успявало да се задържи като голямо село, благодарение на благоприятните климатични условия. След Руско-турската война от 1878 година много семейства са се изселили в току-що възстановената като държава България и образували цели села, като Антимово, Росица и Валог, Добричко, и Кара гьол, Варненско. Изселвания, макар и частични, са станали и след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г.

Поминъкът в селото бил главно земеделие, скотовъдство и търговия. По-изявени представители на тези отрасли били Димитър Костадинов Петканов, Атанас Джовалаянов със синовете си Добри, Христо и Димитър, още такива родове били Ихчиеви, Прънгови, Хаджиеви, Кодимови.

Църквата „Св. Св. Константин и Елена“ била построена през 1890 г. от майстори зидари от Костурско, македонски българи. Главен майстор бил Фидан Яни. Негов помощник бил синът му Никола, помагали още десетима майстори. Никола се оженва в Каваклия и остава да живее там. Стойността на храма за материали и майстори била 2200 лири. Общата работа се вършела от селяните като ангария, подобно на строежите на всички български храмове по това време. Камбанарията на три етажа точно пред входната врата е построена по-късно и струвала 100 лири. Църквата вътре имала 12 колони от дъбови дървета, десет от Мойдрепъката курия и две от Урумбеглийската, имала е гинекия – женско отделение, на два етажа. Храмът бил изграден от тухли и облицован с камък. Старата църква била на същото място, но е изгорена от турците през 1877 г. Новата църква през 1914 г., месец февруари, е преустроена в джамия.

През лятото на 2014-а бях в Каваклия с група от потомци на тракийски българи, които водех по родните места на техните предци. Направи ми впечатление, че в източната стена на джамията има в горния и край по средата елипсовидно прозорче. Абсидата зад олтара явно бе премахната. Попитам местните турци, преселници от България, тази сграда дали е била църква преди. Отговорът им беше положителен. За съжаление при последното ми посещение в селото забелязах, че това прозорче е премахнато.

Хайдутство

В този район се е подвизавал Филчо войвода. Роден в село Ениджия, той бил повторно женен за жена на име Злата от Каваклия. Именно от нея са взети сведенията за подвизите му от Димитър Петканов. Филчо бил овчар, нисък на ръст, чернолик и с лют нрав. Веднъж овцете му направили голяма поразия. Пострадалите селяни се оплакали в Лозенград и оттам пратили едно заптие да го заведе в града. Стражарят бил също лют по нрав като Филчо и се скарали. Филчо скочил върху него и го убил с ножа си. След това го заровил под стълбите на къщата си, облякъл се, обул си цървулите, взел оръжието си и избягал в гората. Не след дълго към него се присъединили и други луди глави, образували чета и започнали нападения над богати

турци и властимащи.

Едно от големите му нападения било обирът на сватбата на дъщерята на един паша в околностите на Одрин. Били събрани злато и скъпоценности в един месал, които Филчо предал на жена си Злата. По-късно била образувана потеря да преследва Филчо, начело с известния с издевателствата си Али пехливан. Той научил, че парите от обира са в жената на Филчо и отишъл да ги иска. Повикал я и започнал да я увещава, заплашвал я, но тя му отговаряла, че не знае нищо. Понататък предавам нейния разказ, записан от Димитър Петканов: „Тогава кучето крастово науми да поставят в полите ми един голям котарак. Зашиха полите ми отдоле и един манафин с камшик почна да бие по дрехите ми. Този котарак като заскача и задраска по месата ми, че на сърцето чак ме заболя. Търпях, търпях, но не можах да изтърпя. Котаракът като бесен се мяташе между краката ми, забиваше ноктите си до дъно, потече кръв на вади, причерня ми – идеше ми да падна и умра. Не можех повече да трая и си казах. Кучето взе месала със златото, подаде ми една жълтица, аз я хвърлих в лицето му. Той се засмя, но не ми направи нищо повече. По-сетне научих че това куче подкупило ятака на Филчо и дружината му да сложи в ракията, която им носел, отрова. Ятакът, един овчар от Странджа, изпълнил това. Филчо с дружината се отровили от ракията и така полумъртви били нападнати и избити. Главата му набили на прът.“ Това станало през 1866 г. Филчо се славел като защитник на бедните и слабите, където можел, давал им пари от заграбеното. Симеон Лазаров в книгата си за село Ениджия пише, че Филчо със своя авторитет възпирал гръцкото духовенство в борбата ни за самостоятелна българска църква.

Черковната борба започнала усилено след 1862 г., когато гръцките учители и свещеници са били изгонени. Последният гръцки учител бил Илия Николов Диков и гръцки свещеник – поп Димитър Диков, родом българин от селото, който след време минал към Екзархията и продължил да служи в селото. Първи учител в селото на български език е бил Илия Николов. След него бил Никола Костадинов Петканов, който през 1874 г. бил ръкоположен в Цариград за свещеник от владиката Панарет и започнал да служи в Каваклия. Първи български свещеник бил поп Георги Проиков от Лозенград. Преди него бил поп Иван също от Лозенград, но служил на гръцки език.

След като идва поп Никола Петканов, в селото свещенодействия и поп Димитър Диков от Каваклия. Водеща личност в църковните борби бил Димитър Ихчиоглу, който изгонил гръцките поп и учител, а на владиката, дошъл от Лозенград, казал че българите в селото не желаят повече гръцки попове, учители и владци. Поп Димитър почива в Каваклия, а поп Никола след 1913 г., служи в село Курудере (Раковсково), Карабунарско (Средецко). Почива в Бургас през 1925 г.

Учители в Каваклия

Първият учител на български език е бил Илия Николов Диков – 1867–1868 г., по-късно бил ръкоположен за архимандрит. Следват: учителят Константин от Свиленград – 1867–1868 г., Димитър Илиев Диков – 1868–1869 г., от Каваклия. Никола Костадинов Петканов – 1869–1874 г., Мирчо Морев от Стара Загора – 1875–1877 г. След идването на руските войски учител става Владимир от Малко Търново – 1878–1880 г. През 1880–1882 г. учител е бил Никола Върховски от Одрин, след него Стоян Илиев Бежанов от Каваклия, роден през 1860 г. Той е и най-дълго учителствалият в селото.

Продължава на 8-а стр.

СТДБ ИЗПРАТИ СЪБОЛЕЗНОВАТЕЛНИ АДРЕСИ ДО ДИПЛОМАТИЧЕСКИ МИСИИ НА ТУРЦИЯ И СИРИЯ

Съюзът на тракийските дружества в България изпрати съболезнователни адреси до госпожа Орас Махмуд, ръководител на мисията на Сирийската Арабска Република в София и до госпожа Айлин Секизкьок, посланик на Република Турция в България, в които изказва съболезнования за жертвите на опустошителното земетресение, отнело живота на хиляди невинни хора. Председателят на СТДБ Красимир Премянов изразява съпричастността на тракийци към семействата и близките на загиналите и ранените.

Госпожа Орас Махмуд, ръководител на мисията на Сирийската Арабска Република, изпрати благодарствено писмо до председателя на СТДБ.

Embassy of
The Syrian Arab Republic
Sofia

سفارة
الجمهورية العربية السورية
صوفيا

Mr. Krassimir Premyanov
Chairperson
of the Union of the Thracian Societies in Bulgaria

Sofia, February 14th, 2023

Dear Mr. Premyanov,

I am deeply moved by your most sincere empathy expressed through your Letter of Condolences on the deadly earthquake that occurred on February 6th, 2023, and took the innocent lives of thousands of Syrians, leaving thousands injured.

Please accept, on behalf of the Government and the people of the Syrian Arab Republic, and on my own behalf, our heartfelt appreciation for being with us in this tragic moment.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

Oras Mahmoud
Charge d'Affaires

О.М.

РАБОТНА СРЕЩА НА РЪКОВОДСТВОТО НА РТД – ВАРНА С ТРАКИЙЦИ В С. ОСЕНОВО

На 13 февруари 2023 г. бе проведена работна среща на УС на РТД – Варна и местната тракийска организация в с. Осеново, Варненска област. При състващите бяха запознати с акценти в Програмата на СТДБ за 2023 г. и РТД, както и с нововъведения в структурата на дружеството, от проф. д-р Маринела Грудева, негов зам. председател. Обсъдени бяха инициативи с национален, регионален и местен характер. Беше обърнато внимание на организационното укрепване на дружеството в селото. Председателят на РТД – Манол Манолов, откри значимостта на идеята за защита и отстояване на правата на наследниците на тракийските бежанци. Бе взето решение за провеждане на отчетно-изборно събрание в местното дружество и предлагане на инициативи за включване в регионалната програма.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честитят на рождениците в Съюза през месец март 2022 г.

Трендафил Василев – София 1 март 1940 г.
Стоян Беев – Средец 1 март 1931 г.
Хубен Стефанов – Хасково 4 март 1959 г.
Станка Димитрова – с. Осеново 6 март 1968 г.
Митрополит Киприан – Стара Загора 8 март 1976 г.
Петко Станков – София 13 март 1938 г.
Гинка Николова – София 15 март 1945 г.
Руска Иванова – София 15 март 1943 г.
Тодорка Петрова – Карнобат 16 март
Милена Николова – Созопол 21 март 1975 г.
Проф. Тодор Кирев – София 25 март 1933 г.
Никола Илчев – Ивайловград 26 март
Ненко Желязков – Бургас 26 март 1933 г.
Петя Колева – Стара Загора 28 март 1996 г.

ТРАКИЙЦИ ПРАЗНУВАХА ТРИФОН ЗАРЕЗАН – ДЕН НА ЛОЗАРИТЕ И ВИНОТО

Димитровград

На 14 февруари по стара българска традиция тракийци празнуват Трифон Зарезан – ден на лозарите и виното. Той е един от най-обичаните български празници. Тракийци в Димитровград и Крумовград зарязаха лозата и празнуваха с много песни и танци.

Тракийци в Крумовград

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОРУЕВ Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

ПРЕЗИДЕНТЪТ РУМЕН РАДЕВ УДОСТОИ АЛЕКСАНДЪР ЧЪКЪРЪК С ОРДЕН „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ ПЪРВА СТЕПЕН

На 15 февруари, на тържествена церемония в Гербовата зала на президентската институция Президентът Румен Радев удостои отец Александър Чъкърък с орден „Св. св. Кирил и Методий“ първа степен.

Александър Чъкърък бе предложен за удостояване с високото звание от Съюза на тракийските дружества в

България, за големите му заслуги за опазване на българското културно и историческо наследство. Отец Чъкърък е член на Върховния комитет на СТДБ и работи всеотдайно за защита на българщината и тракийската кауза.

На церемонията присъстваха вицепрезидентът Илияна Йотова, председателят на СТДБ Красимир Премянов, заместник – председателят на ЦР на СТДБ Краснодар Беломорски, генералният консул на България в Одрин Борислав Димитров и Георги, синът на отец Чъкърък.

Отец Чъкърък е роден в Одрин в семейството на родолюбивите българи Филип и Елена Чъкърък. Завършил е българското училище „Петър Берон“ в Одрин и семинария в Пловдив. Има диплома за магистър по богословие от Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Ръкоположен е за свещеник през 2001 г. и от 2003 г. служи в църквата „Св. Георги Победоносец“ в Одрин, Турция.

Той и неговият баща Филип Чъкърък

десетки години доброволно поддържат и стопанисват българската църква в Одрин. Двамата организират българската общност и изтъкнати общественици от Одрин за опазването и реставрирането на храма.

Отец Чъкърък работи неуморно за запазване и укрепване на устоите на християнската вяра и традиции.

Под негово ръководство на 6 и 21 май всяка година в града се стичат стотици тракийци и граждани за храмовите празници на църквите „Св. Георги Победоносец“ и „Св. св. Константин и Елена“.

С активното съдействие на отец Чъкърък и съпругата му през 2008 г. към

храма „Св. Георги“ е открит филиал на читалище „Просвета – 1870“ в Свиленград, което се нарича Българско народно читалище „Просвета“. В него много деца изучават български език.

С цялостната си родолюбива и добродетелна дейност отец Чъкърък допринася за поддържането на приятелски и добросъседски отношения между Република България и Република Турция.

ЛЕВСКИ УЧИ НА ТОЧНА СТРЕЛБА И НА БУНТ В КАВАКЛИЯ...

Продължение от 6-а стр.

Започнал през 1882–1883 г. и продължил 1885–1888 г.; 1889–1895 г.; 1897–98 г.; 1899–1901 г. и 1903–1904 г. Следват Атанас Испиров – 1883–1884 г., Атанас Георгиев 1884–1889 г., Георги Янов Диков от Каваклия 1895–1896 г., Петко Здравочнов от Малко Търново – 1898–1999 г., Костадин Благоев от Македония – 1897–1898 г., Димитър Трендафилов от Ениджия и Катя Димитрова през 1902–1903 г. След въстанието не е имало учебна година в селото. След амнистията от 1904 г. учителства Георги Калоянов от Урумбеглия. Иван Хр. Атанасов от Дерекьой е през периода 1905–1908 г., Никола Арабаджиев от Каваклия – 1908–1909 г., Ана Манолова от Лозенград – 1909–1910 г., Милена Димитрова от Бунархисар – 1910–1911 г., Коля Димитрова от Лозенград

– 1908–1909 г., Руска Петрова от Лозенград – 1908–1909 г., Димитър Попников Петканов – 1909–1912 г., Андрей Димитров Косидов – 1912–1913 г., Стойко Шангов от Енеджия – 1912–1913 г. Училището в Каваклия било построено през 1889 г. в близост до църквата.

Селото е посетено от Васил Левски през 1872 г. Апостолът е доведен от поп Пею Киприлов от Пирок, по сведения, дадено от Димитър Николов Петканов. Според проф. д-р Пламен Павлов това е станало по-рано, когато Левски посещава Лозенград и странджанските села, а през 1872 г. създава революционни комитети в Одрин и Мустафапаша (Свиленград). Левски престоял два дни в къщата на Костадин Петканов, придружаван от сина му Симеон. Времето било изпълнено с организационни разговори, а от време на време пеели песни. Накрая реши-

ли да се упражняват в стрелба, като убият един петел. Симеон, който бил добър стрелец, стрелял, но не уличил. Левски не пропуснал, напълнил чифтето с косми. Според спомените на баба попадия Левски бил веселяк и голям песнопоец. Когато убил петела, казал: От тук нататък ще бием турците.

Симеон Петканов заедно с целия си род бил едни от първите съзаклятници в революционното дело. Той бил необикновено смел човек. През Освободителната война турци „ямаджии“ от съседното Еникьой отишли да плячкосват селото. Симеон не се побоява да стреля с пушката срещу водача им, който бил на кон, и го убил. Изплашените турци, виждайки, че срещу тях има организиран въоръжен отпор, се оттеглили. Друг пример за неговата смелост, стигаща до безразсъдство, е, когато след Берлинския конгрес турските войски отиват да заемат отново Лозен-

град, той не се побоява да срещне на шосето пашата военначалник, да го спре, да хване юздата на коня му и да му каже: „Назад, не ви искаме“. Разминало му се всичко това, защото го помислили за луд.

Илинденско-Преображенско въстание

С идването на Лазар Маджаров като учител в Лозенград – 1898–1899 г., започнало да се организира революционното движение в района. За кратко време били създадени комитети във всички български селища. Патриотично настроените младежи се включили в тях, в това число и зетьовете на Константин Петканов, Яни Попов, Димитър Шопов и Никола Коларов. През 1900 г. Лазар Маджаров напуска учителстването и минава в нелегалност.

Продължава в следващия брой